

ZUIVER

OUTCROSS BIJ RASHONDEN, WAAROM BELANGRIJK?

In een vakblad dat als thema ‘zuiver’ heeft, ontkomen we niet aan een artikel over raszuiverheid. Fokkers moeten de strakke rasstandaarden loslaten als daardoor de gezondheid en dierenwelzijn van honden in het geding komt, pleit Gerrit Hofstra.

“Voer outcross zo snel mogelijk in voor alle rassen.”

TEKST: GERRIT HOFSTRA | FOTO'S: SHUTTERSTOCK

Volgens de wetenschap heeft de domesticatie van de hond in drie fasen plaatsgevonden: 34.000 jaar geleden in China, 15-16.000 jaar geleden in Europa en zo'n 13.000 jaar geleden in het Midden-Oosten. Bij deze domesticatie kregen de honden een veelheid van taken; uiteenlopend van bescherming van vee en eigendommen tot hulp bij de jacht op allerlei soorten dieren (voor de jacht op beren heb je toch een iets ander type hond nodig dan bij de jacht op konijnen) en uiteindelijk ook als gezelschapsdier. Dat vroeg duidelijk verschillende typen honden, met ook een aan de functie aangepast karakter. Al heel snel in de domesticatie zullen dieren met de meest geschikte eigenschappen uitgeselecteerd zijn en al dan niet bedoeld met elkaar gekoppeld zijn, waardoor een groot aantal verschijningsvormen van de hond ontstonden. Problematisch was dat nog niet, omdat gezondheid van het dier en de energie om de functie uit te kunnen oefenen centraal stonden.

Ik weet niet precies wanneer het idee ontstond dat je wellicht nog betere honden kreeg als je alleen nog maar met specifieke goedgekeurde honden ging fokken om zo de top te bereiken. Ik weet wel dat de Engelse kennelclub dit jaar precies 150 jaar bestaat, en daarmee dus ook de stamboom en het begrip raszuiver. Ik weet niet of de Engelse kennelclub de oudste is, maar in Frankrijk kwam het boek *LOF (Livre des Origines Français)* uit in 1885. In dit boek stond de herkomst van alle Franse rashonden. Dus rond die tijd begon men na te denken over ras en raszuiver. Zowel bij honden als bij mensen was dat een opmaak naar veel ellende. Voor mensen hoef ik maar te verwijzen naar de Tweede Wereldoorlog, maar ook naar de nog steeds bestaande rassen-discriminatie. Voor honden ga ik daar in dit artikel verder op in.

RASZUIVER: EEN GOED IDEE?

Laat ik voorstellen dat er veel goede kanten zijn aan een rashond. Zowel qua uiterlijk als qua karakter zijn rashonden immers voorspelbaar, en dat is een groot voordeel. Als je een rustige hond zoekt voor in een appartement in de stad, is een Bordercollie, hoe aibaar die er ook uit mag zien, niet de juiste keuze; zowel jij als de hond zullen er gillend gek worden. Zo zie je ook heel weinig Friese Stabijs als politiehond. Grootte en tanden hebben ze wel, maar het ontbreekt een beetje aan het felle karakter dat een Mechelse Herder wel heeft, die zie je dan juist weer heel vaak als politiehond.

En ook de gedachte dat als je twee honden met hetzelfde uiterlijk en karakter jongen laat krijgen dan hebben die jongen een heel grote kans op een vergelijkbaar uiterlijk en karakter, dat is sinds het erfelijkheidsonderzoek van Gregor Mendel (1822-1884) redelijk algemeen aanvaard. En toegegeven, als die honden beide afkomstig zijn uit een hele stamlijn van vergelijkbare honden, dan wordt die kans alleen maar groter. Een van de punten waar het mis kan gaan, is als we extreme, gezondheidsbeperkende eisen gaan stellen aan dat uiterlijk. Denk aan platte neuzen bij honden, vouwoortjes bij katten en het spider-gen bij koningspythons. Daarover ging het echter al in het vorige nummer van het *Dibevo-Vakblad* en dat gaan we hier dus niet herhalen.

DUS WAT IS ERTEGEN? IS ER WEL IETS TEGEN? EN MOETEN WE DAAR WAT AAN DOEN?

Om bovenstaande vragen te kunnen beantwoorden moet ik eerst een en ander uitleggen over genetica en over hoe op dit moment de stamboeken functioneren. Om met het laatste te

Copyright foto

Het
doel van het
fokken met honden
zou weer een geschikte
gezonde sociale hond moe-
ten zijn en niet een ras met
allerlei problemen dat wel
alle vinkjes van de
rasstandaard
krijgt.

beginnen: een stamboek bestaat uit een beperkte populatie (in dit geval honden). Om de populatie staat een genetische muur. Het is normaal gesproken niet toegestaan om dieren van buiten (geen stamboekdieren) aan de populatie toe te voegen.

Daarbij komt ook nog dat lang niet iedereen fokt met de honden. Bij sommige rassen is het zelfs niet toegestaan om te fokken als je dat niet al meteen hebt aangegeven (dat zijn duidelijk mensen die het ras versneld naar de afgrond willen helpen). Ik schat dat met niet meer dan ongeveer 10 procent van de teefjes verder gefokt wordt en met ongeveer 5 procent van de reutjes. Dat betekent dat er per generatie met meer dan 90 procent van de dieren niet verder gefokt wordt.

Is dat erg? Ja dat is erg. Iedereen kan op zijn vingers narekenen dat dat betekent dat op een gegeven moment alle honden van een ras familie van elkaar zijn; je krijgt dus inteelt. Chromosomen komen voor in paren, een van de moeder en een van de vader. Inteelt betekent dat het steeds vaker voor zal komen dat de twee chromosomen van een paar identiek zijn. Met een moeilijk woord heet dat homozygotie. Enerzijds betekent dat, dat beschadigingen in een gen niet meer gecompenseerd kun-

nen worden door het intacte gen van het andere chromosoom, met alle problemen van dien. Anderzijds blijkt uit onderzoek dat hoe hoger de homozygotie is, hoe minder goed het afweersysteem van een dier werkt; en dat is ook een probleem.

Een ander aspect van deze manier van fokken is genverlies. Dat klinkt natuurlijk een beetje raar, want een hond heeft een bepaald aantal genen en kan die niet zomaar verliezen. Dit begrip slaat daarom ook op de populatie. Een populatie beschikt over een genenpool; dat is het totaal aan genen dat in de populatie aanwezig is. In een populatie zullen dus van een gen vaak meerdere varianten aanwezig zijn die soms beter, soms minder goed en soms net iets anders werken. Een genvariant die weinig voorkomt, heeft daarmee elke generatie het risico om terecht te komen in een dier dat die variant niet doorgeeft, bijvoorbeeld omdat er niet met dat dier gefokt wordt. Dat betekent dat met het huidige systeem van fokken er een grote kans is dat deze zeldzame genen na een paar generaties uit de genenpool verdwijnen. Waarom is dat ernstig? Dat is ernstig omdat daarmee waardevolle eigenschappen verloren kunnen gaan, bijvoorbeeld een resistentie tegen ziekten. Als

Copyright foto

Uit deze twee voorbeelden blijkt dat het belangrijk is om de genetische diversiteit in een populatie in stand te houden en dat betekent dus dat je juist niet een genetische muur om een populatie moet bouwen. Een zuiver ras is zeker niet alleen maar goed. Integendeel, de fokkerij van rashonden is een glijdende schaal naar de afgrond. Genetisch noemen we dit een bottleneck en als je dat googelt, zie je dat daar niets goeds van komt.

WAT IS DE SITUATIE NU?

Na een slordige 150 jaar genetische afzondering kampen de meeste rassen met problemen door een te kleine genenpool. Het mag duidelijk zijn dat dat speciaal geldt voor rassen waarvan maar weinig dieren gehouden worden. De gedachte van rasverbetering door een gesloten populatie is duidelijk tegen haar grenzen aangelopen. En ja, daar moeten we wat aan doen. Ik hoop dat dat uit het voorgaande wel duidelijk is.

WAT KUNNEN WE ERAAN DOEN?

De enige mogelijkheid die we op dit moment nog hebben is outcross: het brengen van nieuwe genen in de populatie. Die genetische muren moeten geslecht worden. Niet helemaal, want voorspelbaarheid is waardevol, maar een hond afschrijven voor het stamboek omdat-ie één staand en één liggend oor heeft waar twee liggende zijn voorgeschreven, is natuurlijk onzin. 90 procent van de hondenuitvoerders zal het een zorg zijn en ik denk zelfs dat een meerderheid van de houders het eigenlijk wel schattig vindt staan.

Een probleem is nog steeds de tentoonstellingscultuur met haar strakke rasstandaarden van de FCI (de internationale rashondenclub) en de Raad van Beheer (de Nederlandse variant), waarin dat staande oor, of dat afwijkende vlekje streng worden bestraft. Als rashondfokker is het daarom ernstig demotiverend om het goede te doen.

Gelukkig zie je inmiddels wel dat outcross geen doodzonde meer is. Ook de Raad van Beheer staat het toe als het noodzakelijk is voor de instandhouding van het ras. Alleen gebeurt het nog veel te weinig met alle ernstige welzijns- en gezondheidsproblemen van dien voor de honden. Mijn advies zou dan ook zijn om outcross zo snel mogelijk in te voeren voor alle rassen, en om bij de rasstandaarden dat staande oortje of dat leuke vlekje op de verkeerde plek door de vingers te zien. Het doel van het fokken met honden zou weer een geschikte, gezonde sociale hond moeten zijn en niet een ras met allerlei problemen dat wel alle vinkjes van de rasstandaard krijgt. Ik zou liever bekend staan als een fokker met leuke gezonde honden dan als een fokker die zijn belangrijkste bevrediging haalt uit een uitmuntend volgens de rasstandaard. De fokker wint dan wel, maar de hond en het ras zijn de verliezers. ←

↑
De Algemene Vereniging voor Liefhebbers van Saarlooswolfhonden (AVLS) kwam als een van de eerste rasverenigingen met een plan van aanpak voor outcross.

die ziekte (nog) niet voorkomt is er geen selectie op de resistentie, als zo'n ziekte dan plotseling wel opduikt kan dat het einde van een populatie betekenen.

Een leuk voorbeeld van zo'n rare resistentie kwam naar boven toen bleek dat er mensen waren met heel veel risicovolle contacten die desondanks geen aids kregen. Dat was raar, want bijna iedereen die intensief aan het aidsvirus werd blootgesteld kreeg het; het was een nieuw virus en er was nog geen specifieke resistentie opgebouwd. Uit onderzoek bleken deze mensen een zeldzame variant van een bepaald eiwit te hebben dat voorkwam dat het aidsvirus de cel kon binnendringen. Men denkt dat deze mutatie er ook voor zorgde dat het pestvirus de cellen niet meer kon binnendringen; waar vroeger belangrijke pestepidemieën geheerst hadden, was dat gemuteerde eiwit een voordeel, vandaar dat het nog aanwezig was in de populatie.

Drs. **Gerrit Hofstra** is adjunct-secretaris wet- en regelgeving levende dieren en planten bij Dibevo, heeft een zetel in de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) en is lid van de commissie van deskundigen van het Dierbaar-keurmerk.

Met zijn wetenschappelijke achtergrond en zijn parate kennis over dieren en wet- en regelgeving is hij de man bij uitstek om Dibevo-leden bij te staan met import- en exportvragen en Dibevo te vertegenwoordigen in Den Haag en Brussel.